

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar

publicat din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
Miercurea, „Cassa de păstrare“ Săliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“,
„Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănișterul“, „Hașegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Lucea-
fărușul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“,
„Poporul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Seldgeana“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“,
„Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgheana“.

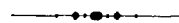

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Director:

Dr. Corneliu Diaconovich,

Secretarul Delegațiunii Băncilor Române.

Anul IV.

1902.

SIBIU,

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARCHIDIECESANE,

1902.

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucașfăruș”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Tîmișana”, „Ulpiana”, „Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlătneana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 16—, pe $\frac{1}{2}$ an K 8—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul IV.

Sibiu, 4 Ianuarie 1902.

Nr. 1.

Anul economic 1901.

Asupra rolului și însemnătății anului expirat, din punctul de vedere al stărilor noastre economice, și în deosebi al întreprinderilor noastre financiare, ne vom pute forma o judecată definitivă numai după-ce vom cunoaște mai de aproape rezultatele realizate în decursul lui de institutele noastre de credit. Căci activitatea noastră financiară, restrînsă deocamdată în cadre foarte modeste, de o parte ocupă un loc în cât-va scutit de curente mari economice, iar de altă parte se manifestă cu mult prea puțin în publicitate, decât să poată fi apreciată și numai după mersul general al constelațiilor financiare din țeară.

Cu toate acestea credem, că nu va fi fără interes și folos, dacă vom căuta să ne dăm seamă încă de acum, din incidentul aniversării, de situațiunea economică generală și de fazele dezvoltării organizațiunii noastre financiare în anul acum expirat.

În general pentru statele Europei anul 1901 a fost unul dintre cele mai triste, caracterizat prin o depresiune generală, prin o totală stagnațiune economică. Fiind însă dată împrejurarea, că această neactivitate absolută s'a manifestat mai ales pe teren industrial și comercial, adecă în acei rami ai vieții economice, în cari poporul nostru până astăzi ocupă încă un rol cu totul secundar și dispărent, devastările crizei generale ne au atins în mod mai puțin direct și în măsură mai puțin simțitoare decât au atins acele cercuri, cari sunt angajate în dimensiuni mai mari pe terenul industriei și comerțului.

Mai de aproape ne au atins însă stările atât de puțin mulțămitoare în ramul agriculturii, care este terenul principal al vieții și activității economice a poporului nostru.

Aici am suferit și noi, ca și celelalte națiuni, sub neajunsul, că producțiunea în bucate a rămas îndărătrul anului 1900, și rezultatele ceva-și mai mulțămitoare, obținute prin produsele laterale ale agriculturii, au fost în general, dar în deosebi pentru noi, o recompensă dispărentă. Tot astfel și neînsemnata urcare a prețurilor în urma recoltelor rele în America și în unele țeri europene, nu a putut satisface așteptările agricultorilor noștri. Cea-ce însă avem să regretăm mai mult pe acest teren, este că în lucrarea ce s'a manifestat la noi în țeară, în condițiuni destul de mulțămitoare, în scopul perfecționării instalațiilor agricole și a exploatării cât mai intensive a pământului, — poporul nostru a participat în măsură prea neînsemnată și în general nu a prea făcut progrese mai remarcabile.

Depresiunea mare pe teren comercial și industrial s'a manifestat în mod simptomatic în piața capitalurilor, și și-a arătat efectele asupra dimensiunii emisiunilor nouă și a relațiilor de credit.

Ce privește în special emisiunile de acțiuni, stările noastre nu se deosebesc mult de cele generale, căci și la noi activitatea dezvoltată pe acest teren în anii premergători, a dispărut cu totul, și creșterea capitalului social al întreprinderilor noastre economice — după-cum vom vedea la timpul seu din bilanțurile pentru anul trecut, — va fi de astădată cu totul neînsemnată. Credem însă, că cauzele acestei aparițiuni sunt numai în parte identice cu cauzele cari au paralizat preste tot activitatea pe terenul emisiunilor. Ce e drept, și la noi, ca și în alte locuri, au fost cam prea exploatare în anii din urmă conjuncturile pentru fondări, dar cu toate aceste reducerea emisiunilor nouă la noi nu este — ca în lumea mare economică — o urmare a neîncrederii în admini-

străția întreprinderilor publice, ci mai mult un rezultat al convingerii generale și sănătoase, că erei fondărilor din anii ultimi are să-i urmeze acum necesarmente o eră de consolidare a creațiunilor deja existente. Căci chiar și în timpul când la națiuni ce stau pe o înaltă treaptă de dezvoltare economică, s'au ivit prea des cazuri desastroase între institute cu mare nume și reputațiune, — la noi nu s'au întâmplat aproape nicăiri lucruri ce ar fi putut submina încrederea publicului nostru în soliditatea instituțiunilor noastre financiare.

În această împrejurare și în năsuințele și curente puternice de consolidare, ce în anii din urmă, și în deosebi în ultimul an atât de critic, au început a lua la noi forme tot mai concrete, vedem noi momentul cel mai înveselitor al dezvoltării noastre economice și al progresului nostru realizat pe acest teren în anul expirat.

Trecând la efectele depresiunii generale asupra *relațiunilor de credit*, avem de remarcat, că în anul din urmă banii, pe și ce merge, au devenit tot mai facili și abundenți, și deși la acordarea creditelor s'a manifestat o precauțiune mai mare decât în trecut, discountul, prețul banilor, s'a redus neîntrerupt.

Din această împrejurare credem că pentru băncile noastre va rezulta o creștere mai însemnată a *profitului* lor. Căci între stările primitive ale vieții noastre economice, ieftinirea generală a banilor nu a prea avut efecte și asupra etalonului observat de băncile noastre la acordarea împrumuturilor, și după-ce în publicul nostru nu s'a prea simțit o scădere a cererii de bani și astfel băncile noastre nu au avut motiv a reduce etalonul la afacerile lor active, iar la cele pasive au profitat de un etalon redus, — conjunctura a fost favorabilă pentru realizarea unui câștig mai mare.

Sporul realizat pe această cale în adunarea de capital românesc, probabil va fi potențat și prin creșterea depozitelor. Căci deși recolte slabe ale anilor din urmă, și în deosebi și cea din 1901, nu au prea favorizat adunarea de capital nou, scim totuși că depozitele cresc în mod constant la băncile noastre, și după-ce spiritul de întreprindere nu a prea găsit teren în anul expirat, iar institutele românesce nu au simțit necesitatea de a reduce interesele după depozite, — este probabil că o parte însemnată a capitalurilor românesce disponibile se va fi adunat în cassele lor.

Ori-cât de posomorite ar fi deci colorile, în care se presintă, în general, anul econo-

mic 1901, credem că în special noi, Românii din această țeară, nu avem motive a-i face o aprețiare prea pesimistă. La tot cazul stările noastre economice, în comparație cu situațiunea economică generală, nu se presintă atât de îngrijitoare, după-cum, poate, s'ar crede, și ori-cât de puține și modeste ar fi momentele luminoase de progres, ele sunt totuși suficiente pentru a ne convinge, că — ori-cât de puțin am fi mulțumiți cu înaintarea noastră, — nu avem motive de a ne plânge de decadentă.

Avem însă să urmărim cu toată atențiunea dezvoltarea lucrurilor și să tragem învățături din cele ce vedem înaintea ochilor noștri. În deosebi desastresele anului trecut ne dau indigitări foarte prețioase.

Am văzut anume, că ori-cât de gravă a fost — mai ales în unele țări străine, — situațiunea, ori-cât de nefavorabilă dezvoltarea lucrurilor, — totuși numai acele întreprinderi au căzut jertfă crizei, la cari conducătorii responsabili s'au făcut vinovați ori de abus, ori de ușurință. Totul ce a fost sănătos și bine consolidat, a trecut teafăr preste țiile negre și va găsi, fără îndoială, în viitor destul privilegiu de a repara haviile îndurate.

Se pare că și în viața economică a popoarelor se manifestă ca o necesitate naturală o anumită periodicitate în ordinea undulantă a conjuncturilor crescânde și scădânde. Nu ne este dat nici pe acest teren o înaintare neîntreruptă. Dar este datoria noastră, și în deosebi a acelor cari conduc lucrarea economică a poporului nostru, să folosească momentul, și în timpuri favorabile dezvoltării și progresului, să se provadă cu toate garanțiile posibile pentru periodul conjuncturilor mai puțin avantajoase.

Consolidarea este deci arcanul mântuitor al întreprinderilor noastre economice. Ea a fost pentru noi un moment înveselitor în stările sinistre ale anului trecut, și tot ea să fie devisa sub care să înțrăm în anul nou.

Examinarea conturilor de încheiere din partea comitetului de supraveghiere.

Pe lângă controlul permanent, comitetul de supraveghiere, conform legii comerciale, este în *special obligat a examina conturile pentru încheierea anuală*. Alinea a doua a § 195 a L. C., conține în privința aceasta următoarea dispozițiune:

„Comitetul de supraveghiere este obligat a examina conturile de încheiere și bilanțul, precum și propunerea relativă la distribuirea profitului net, și a ra-

porta despre aceasta adunării generale în fiecare an. În lipsa acestui raport adunarea generală nu poate aduce hotărâri valide cu privire la distribuirea profitului⁴.

Obligământul circumscris în aceasta dispozițiune a legii, trece deja peste cadrele normale ale controlului și investesce comitetul de supraveghiere totodată și cu drept de *censurare*. Agendele comitetului de supraveghiere în aceasta nouă sferă de competență sunt de cea mai mare importanță; în prima linie, fiindcă dela examinarea exactă a încheierii anuale și dela constatarea rezultatului real atârnă creditul societății, încrederea, ce i-o arată publicul, liniștea acționarilor și în multe privințe viitorul întreprinderii. Dar este de importanță și de aceea, fiindcă dacă comitetul de supraveghiere întrelasă a-și împlini acest obligământ, atunci adunarea generală nu poate fi ținută cu succes, lipsindu-i așa dicând substratul. Paragraful amintit al legii, ce este drept, dice numai, că fără raportul comitetului de supraveghiere, cu privire la censurarea încheierii anuale și a proiectului pentru distribuirea profitului net, adunarea generală nu poate aduce hotărâri valide relativ la distribuirea profitului; dar este mai presus de îndoială, că nici altceva nu poate face. Anume nu poate da direcțiunii absolutoriul, nu poate lua la cunoștință rezultatul întreprinderii și nu poate hotări asupra propunerilor direcțiunii și a singuraticilor acționari. În fine sunt de importanță agendele din cestiune și din punctul de vedere al responsabilității comitetului de supraveghiere, după ce, în sensul § 200 al L. C., pentru compunerea exactă a bilanțului membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere sunt *solidar* responsabili. Prin urmare spre a scăpa de aceasta responsabilitate este inomis de lipsă, ca comitetul de supraveghiere să supună unei examinări minuțioase bilanțul, resp. conturile anuale, ce servesc de basă bilanțului, spre a se convinge despre exactitatea acelorora.

La întreprinderile comerciale *conturile anuale* se cuprind în totalitatea registrelor de comerț. La contabilitatea comercială prezentarea conturilor anuale, compuse pe baza însemnărilor, a documentelor, a conspectelor și a inventarelor, nu este de lipsă, fiindcă în special contabilitatea dublă ne prezintă toate schimbările părților de avere, precum și venitele și speșele, grupate în ordine cronologică, și după categorii, astfel încât dacă registrele s'au purtat exact și singuraticile casuri s'au contat imediat la conturile corespunzătoare, atunci încheierea se poate face imediat pentru ori care period, formând un întreg.

Bilanțul și partea întregitoare a acestuia, *contul profit și pierdere* (contul de rezultate), cari se numesc, eronat, conturi de încheiere, nu sunt propriamente decât extrase sumare din conturile de încheiere și nu au alt scop, decât a arăta în mod mai evident rezultatul.

Prin urmare când legea impune comitetului de supraveghiere examinarea conturilor anuale, nu face

alta, decât repetează, ceea-ce spune alinea primă a § 195 a L. C. cu privire la examinarea registrelor; deosebirea este numai, că precând acolo examinarea registrelor se prezintă ca un *drept* al comitetului de supraveghiere, pe atunci în alinea a doua lucrul acesta se impune deja ca o *datorință*. Și dacă comitetul de supraveghiere, usând de dreptul său, își îndeplinește acest obligământ astfel, că controlează preste an, din timp în timp, purtarea registrelor, atunci îndeplinește totodată și examinarea conturilor anuale și la finea anului mai are să se convingă cel mult despre exactitatea contărilor făcute în decursul ultimului period. Dacă însă comitetul de supraveghiere în cursul anului n'a controlat contabilitatea de loc sau a controlat-o numai în mod superficial, eventual numai cu privire la o parte a anului, atunci la încheierea anului controlul are să se extindă asupra gestiunii anului întreg. Anume trebuie să controleze comitetul de supraveghiere dela prima, până la ultima și a anului, fiecare poziție înscrisă în registrul de cassă și în strazza; să se convingă dacă acestea au fost exact jurnalizate și dacă pozițiile contrase s'au contat la conturile corespunzătoare ale Maestrului (Cărți principale); în fine dacă s'au încheiat exact conturile din Maestru și dacă saldurile acelorora sunt bune. Deoarece însă conturile sunt a se censura și din punct de vedere obiectiv, pozițiile contate trebuie examinate și în direcțiunea aceasta și confrontate cu documentele justificative. Conturile anuale ale unei întreprinderi comerciale numai astfel pot fi examinate cu exactitatea și cu succesul pe care'l reclamă responsabilitatea comitetului de supraveghiere și interesul societății. De aci se poate vedea ce importanță mare are un control sistematic al contabilității, constător din examinarea regulată a registrelor; este așa de important lucrul acesta, încât dacă comitetul de supraveghiere întrelasă a'l îndeplini, atunci, mai cu seamă la întreprinderi mai mari, la finea anului îi este imposibil a examina cu exactitate conturile anuale și va face numai lucru jumătate, neavând timp suficient pentru a controla toate pozițiile înscrise preste an în registre.

Aceasta este cauza, că pot fi ascunse ani de zile iregularitățile, ba chiar și defraudările, până-ce edificiul subminat deodată se surpă.

Fără a mai vorbi de acel mod de examinare al conturilor anuale, care se face astfel, că preste an comitetul de supraveghiere nu se interesează de loc de contabilitate, ci la finea anului se năsuiesc a scăpa de agendele sale de control în decurs de câte-va zile, adeseori de câte-va oare, — vom tracta într'un număr proxim despre lucrările pe cari trebuie să le îndeplinească, după încheierea anului de gestiune, acel comitet de supraveghiere, care a controlat cu exactitate întreaga contabilitate de preste an.

trad. de Cp.

Timbrarea cambiilor.

Pe când în alte țări: Anglia, Italia, Spania, Portugalia, Rusia și America de Nord, timbrul este o condițiune esențială a cambiei, adică validitatea cambiei depinde dela achitarea competenței de timbru, pe atunci după legea camb. ung., cambia este validă chiar și dacă nu este provădită cu competența de timbru prescrisă; numai că în lipsa timbrului legal organele financiare sunt îndreptățite a lua repert (a prescrie pedeapsă). Pentru cambii se pot folosi atât blanchete erariale, pe cari timbrul prescris este deja imprimat, cât și blanchete private, cari sunt a se timbra conform legii. Dacă competența de timbru a cambiilor făcute pe blanchete private nu trece peste K 50.—, atunci competența prescrisă se poate plăti numai prin lipirea timbrelor corespunzătoare pe cambie; iar dacă competența este mai mare de K 50.—, atunci sau se lipsesc timbrele prescrise pe cambie, sau se plătesc suma corespunzătoare în numărar. Tot astfel se timbrează și cambiile, cari în urma duratei, adică a scadenței lor, cad sub scala II.

Timbrele trebuiesc lipite pe dosul cambiei și anume încă înainte de subscriere; preste timbre nu este permis să se scrie nimic și cambia provădită cu timbrul prescris este a se prezenta spre supratimbrare (stampilare) la oficiul competent. Supratimbrarea cambiilor se face la percepționatele reg. de dare, la depositul central de timbre din B.-Pesta, la unele oficii vamale și postale, și în localitățile unde nu există oficiu de dare, la oficiul de carte funduară. Dacă se intenționează plata în numărar a competenței de timbru, ce trece peste K 50.—, atunci cambia se face pe o blanchetă bianco și se presintă în timp de 8 zile după subscriere, la oficiul de dare.

Dacă la o cambie timbrată după scala I, mai târziu se ivesce necesitatea de a se întregi timbrul după scala II, ceea-ce se poate întâmpla, când la o cambie à vista (la vedere) au trecut cele 6 luni, când cambia se intabulează sau prenotează în scopul dobândirii unui drept hipotecar, sau când o cambie de 6 luni se girează după scadență, atunci diferența între competența de timbru după scala I și scala II sau se plătesc în numărar, sau prin timbre lipite pe dosul cambiei; în cazul din urmă cambia trebuie prezentată spre supratimbrare la oficiul competent de dare.

Întrebare este, cum trebuie plătită competența de timbru după cambiile, cari cad dela început sub scala II, după-ce blanchetele de cambii erariale sunt provădute numai cu timbre după scala I.? În cazul acesta dacă competența nu trece peste K 50.—, se procedează astfel, că se folosește o blanchetă erarială, a căreia timbru se apropie mai mult de competența prescrisă după scala II, fără a ajunge însă mărimea aceleia. Diferența apoi se lipsesc în timbre în dosul cambiei, care se presintă după umplere, dar înainte de subscriere, spre supratimbrare. Dacă competența după scala II trece peste K 50.—, atunci sau se plătesc în timbre sau în numărar. În cazul prim trebuie folosită o blanchetă erarială, provădită cu timbrul cel mai mare — de K 30.—, și diferența este a se plăti în timbre, care apoi se supratimbrează în modul descris mai sus. Dacă timbrul, resp. competența, se plătesc în numărar, atunci cambia trebuie făcută pe o blanchetă netimbrată, trebuie scrisă și prezentată oficiului de dare în timp de 8 zile dela subscriere.

Prolongirea cambiei se privește, din punctul de vedere al competenței de timbru, ca o afacere nouă,

deci trebuie plătit și timbrul din nou. În cas de prolongire a unei cambii însă se poate pretinde timbru, conform hotărârii judecătorei administr. Nr. 2079/895, numai dacă cambia a fost provădită cu clausula de prolongire prescrisă de lege. Prin urmare dacă prolongirea s'a făcut în mod tacit și fără a se face evidentă pe cambie, atunci o nouă competență nu trebuie plătită. În cazul prim, adică dacă s'a făcut evidentă prolongirea, competența de timbru este a se plăti, conform scadenței, după scala I sau II, în modul arătat în cele premergătoare.

Dacă o cambie, supusă la scala I, s'a făcut pe o blanchetă erarială insuficient timbrată, atunci diferența nu se poate întregi prin timbre, ci trebuie folosită necondiționat o blanchetă corespunzătoare sumei sau una mai mare, se înțelege dacă competența nu trece peste K 30.—. Blanchetele insuficient timbrate și întregite ulterior cu timbre, cad sub repert; în cazul acesta însă nu se pretinde o sumă de cincideci de ori, ci numai de 10 ori mai mare.

Achitarea plăților parțiale în dosul cambiei cade, conform legii, sub timbru după scala II, chiar și atunci când clausula de achitare nu este subscrisă; dar numai la cambiile cu scadență de preste 6 luni, pe când la cele sub 6 luni competența de timbru nu se poate pretinde.

Indosamentele făcute la cambii timbrate după scala I, la nici un cas nu sunt supuse la timbru, și anume nici atunci, când conțin adausul: „pentru incasso“ sau vre-o altă clausulă de imputernicire. Din contră indosamentele făcute pe cambiile timbrate după scala II, cad sub timbru cambial după scala II; tot astfel sunt a se timbra indosamentele cambiilor, din cari lipsesc data și scadența. Asemenea trebuie timbrate la toate cambiile acestea indosamentele în bianco; până la K 50.— competența se plătesc prin lipirea timbrelor, dela K 50.— în sus sau în timbre sau în numărar. Dacă o cambie de scala II, se prevede cu clausula „pentru incasso“, sau alta asemenea acesteia, prin care nu se transmite dreptul de proprietate, atunci aceasta se privește ca o imputernicire și trebuie timbrată cu timbrul de document de K 1.

Deosebiri în contabilitate la diferitele societăți comerciale.

Desvoltarea rapidă, ce au luat industria și comerțul în timpul mai nou, au reclamat tot mai mult împreunarea capitalului și a muncii pentru realizarea unui scop comun, căci o persoană singură rar dispune de acele mijloace materiale și fizice ce sunt de lipsă la întreprinderi mari, cari prin urmare se pot duce la îndeplinire numai prin asociare de capital și lucru.

De aceea vedem, că societățile ocupă tot mai mult din terenul întreprinderilor private.

Deosebim următoarele forme de societăți:

a) *Societate în nume colectiv (deschisă)* este aceea, la care două sau mai multe persoane își împreună forțele materiale și fizice pentru purtarea unei întreprinderi sub o firmă comună și cu garanție nelimitată și solidară. Această formă de societate este mai ales acomodată pentru întreprinderi ce se estind pe mai multe piețe, pentru afaceri de bancă, etc.

b) *Societatea în comandită* este aceea la care unul sau mai mulți societari, cari se numesc *complementarii* sau *membrii interni*, garantează cu averea întreagă, alții — *comanditiști* — numai cu o misă anumită. Comanditiștii participă la profitul și pierderea întreprinderii, dar în cas de concurs ei nu pot pierde mai mult decât sumele puse în afacere. Complementarii conduc afacerile societății.

Ca o subdiviziune a societății în comandită, legea comercială franceză și germană cunoaște societatea în comandită pe acțiuni, la care capitalul comanditiștilor e împărțit în acțiuni. Această formă de societate s'a introdus acolo numai din motivul, că legea pentru societățile pe acțiuni făcea pendentă înființarea lor de concesiune din partea statului; iar în felul acesta se încunjura cererea concesiunii.

c) *Societatea pe acțiuni (anonimă)*, la care întreg capitalul întreprinderii este împărțit într'un număr anumit de acțiuni egale și fie-care membru (acționar) participă la profitul și pierderea societății în proporție cu valoarea acțiunilor, ce posedă. În ori-ce cas nu poate pierde mai mult decât prețul aceluia. Dreptul acționarilor de a influența asupra mersului afacerilor, este normat în statute. Conducerea afacerilor societății se încredințează *directivii*, care se alege dintre acționari sau și afară de societate, și poate consta din una sau mai multe persoane. Pentru supraveghierea conducerii se alege un *comitet de supraveghiere*, constând din cel puțin trei membri.

Această formă de societate este mai puțin acomodată pentru negoțul cu mărfuri și mai potrivită pentru întreprinderi de bancă.

„Cele mai multe societăți pe acțiuni, cari au cultivat ca ram principal negoțul cu mărfuri s'au ruinat⁴⁾. Această experiență cu societățile comerciale pe acțiuni o facem și noi acum.

Dintre operațiunile de bancă mai mult cultivate de societățile pe acțiuni sunt: discontul, lombardul și ramul ipotecar.

d) *Asociațiunea* constă dintr'un număr nelimitat de membrii, asociați în scopul de a-și procura credit, alimente, etc. Membrii asociațiunii garantează sau cu întreaga lor avere, cum e în Franța și Germania, sau cel puțin cu dublul cotei (în Austria), sau numai cu cotele subscrise. Deci deosebim asociațiuni cu garanție nelimitată și asociațiuni cu garanție limitată.

Cele mai lățite dintre formele descrise de societăți sunt în prezent societățile pe acțiuni și asociațiunile.

Contabilitatea, intru cât privesc operațiunile comerciale, este aceeași fără considerare la forma întreprinderii, numai evidența poate fi mai detaliată sau mai generală după extensiunea afacerilor și după cum o voesc cineva.

Cu toate acestea există deosebiri între contabilitatea unei întreprinderi particulare și între aceea a unei societăți; dar acestea zac în natura întreprinderii și în scopul ce urmărește. De aceea trebuie să deosebim trecerea în registre a capitalului fundamental la o întreprindere singulară de trecerea la o întreprindere societară; asemenea deosebire trebuie făcută și cu privire la rezultatul întreprinderii la încheiere.

La o societate în nume colectiv deschidem fiecărui membru al societății un cont capital special, pe care-l însemnăm cu numele societății, d. e. *Contul Capital N. N.*

Acest cont vine creditat cu partea, ce o depune respectivul societar în întreprindere, iar dacă vârsământul întregii sume nu se face de-odată, ci în mai multe rate, atunci este consultat a se deschide un cont deosebit pentru evidența versămintelor. Acest cont pe care l'am pute numi „*Contul depozitelor sau al versămintelor lui N. N.*“, se debitează cu întreagă suma, ce are să o depună societarul în întreprindere în favorul Contului Capital al lui N. N., și se creditează pentru fiecare sumă, ce intră dela un companion prin contul care primesce, d. e. pentru numărul prin Contul Cassa, pentru cambii prin Contul Rimese, pentru efecte prin Contul Efecte, etc. În debitul Contului Capital se trece la încheiere o reducere a capitalului, care se nasce din pierderea avută în întreprindere sau ridicări din partea companionului.

Apoi fiecărui societar i-se deschide un *Cont Privat*, care ar avea să substituie Contul pentru susținerea casei dintr'un negoț privat, în realitate însă acest cont este analog cu ori-ce cont curent, deschis unui amic de afaceri, debitor sau creditor. În creditul acestui cont se trec la finea anului interesele după partea cu care a contribuit în societate, onorarul fixat în contractul societății și eventualul profit. (L. C. ung. §§ 84 și 85). În debitul acestui cont se introduc ridicările companionului, despre care ține evidența, și partea corespunzătoare din pierderea anuală după bilanț. Dacă debitul acestui cont este mai mare decât creditul, saldul formează o pretensiune a societății și prin trecerea lui la Contul Capital al companionului N. N., se reduce partea sa la averea societății. Dacă este mai mare creditul acestui cont privat decât debitul, atunci saldul formează o datorie a societății față de companion, și cu suma aceasta crește partea lui la averea societății, prin aceea că se debitează contul particular în favorul (la) Contului Capital N. N., dacă după cuprinsul contractului nu o ridică.

Afară de conturile arătate până aci, se mai poate ivi cazul, că un societar depune pe lângă partea sa fixată în contract, și alte sume spre fructificare, cu cari nu participă la profitul sau pierderea întreprinderii. În cazul acesta sumele depuse va fi mai bine să se treacă într'un cont deosebit, însemnat cu *Contul curent N. N.*

Se înțelege de sine, că pentru introducerea și manipularea conturilor descrise până aci, este normativ contractul societății, care trebuie să cuprindă și dispozițiuni referitoare la încheierea socotelilor atât pentru cazul că afacerea se încheie cu profit, cât și pentru cazul, că rezultatul este o pierdere. Înainte de a se mijloci profitul sau pierderea, trebuie creditați companionii pentru interesele după sumele supuse de ei în întreprindere, adică Co. Capital al lor în debitul Co. Interese. La încheierea bilanțului sumele depuse de societari, reprezentând o datorie a întreprinderii față de Conturile Capital ale companionilor, sunt cuprinse în passiva, iar diferența între activă și pasivă constituie profitul sau pierderea, după cum este mai mare activă sau pasivă. Profitul sau pierderea, mijlocite cu ajutorul bilanțului provisor, se împart apoi între companioni în părți egale sau proporționale după capitalul pus de fiecare în afacere, etc.

La societatea în comandită se pot deschide și comanditiștilor întocmai ca și complementariilor conturi separate pentru evidența capitalului dat în afacere, și conturi private deosebite pentru calcularea intereselor dela sumele depuse, partea de venit sau pierdere, etc., întocmai ca la societatea în nume colectiv.

⁴⁾ Kautsch, Handbuch des Bank- u. Börsenwesens, pag. 29.

Lângă contul capital al fiecărui membru trebuie însemnat dacă este *complementar* sau *comanditist*.

Capitalul societăților pe acțiuni constă dintr'un număr mai mare sau mai mic de acțiuni de aceeași valoare nominală, iar pentru evidența acestuia se deschide un singur cont general „*Capital de acțiuni*” sau „*Capital social*”, care se creditează de regulă la deschidere cu suma întreagă a acțiunilor emise; iar dacă aceea încurge în mai multe rate la anumite termene, se deschide un cont special „*Contul Acțiunilor*” sau „*Contul Acționarilor*”, care se debitează cu suma întreagă a capitalului social în favorul Contului Capital de acțiuni și se creditează cu sumele plătite de acționari după acțiunile subscrise, debitându-se Contul Cassa. Când este vărsat întreg capitalul social, atunci „*Contul Acțiunilor*” se egalează, iar până mai sunt acțiuni nesolvite deplin, suma neîncasată formează parte din activa ca contrabalansă parțială a „*Contului Capital de acțiuni*”.

Pentru evidența plăților din capitalul social se poartă un registru numit „*Cartea acțiunilor*”, în care se deschide pentru fiecare acțiune un cont și acolo se trec toate plățile până la achitarea prețului întreg; afară de aceea la acțiunile ce sună pe nume se trec și toate transcrierile (indosamentele) acelorla la alți proprietari.

La o nouă emisiune de acțiuni se ivesce de regulă un profit sau o pierdere, fiind-că acțiunile noue se dau cu un curs mai mare sau mai mic decât nominalul, adică sub sau peste pari. Profitul ce rezultă din emisiune se trece de comun la fondul de rezervă.

O deosebire esențială între societatea pe acțiuni și celelalte forme cunoscute este, că pentru capitalul de acțiuni nu se pot calcula interese înainte de încheiere (L. C. ung. §. 165).

Numai venitul curat, mijlocit duplu prin Contul Bilanț și prin Contul Profite și Perderi, are să se împartă în sensul statutelor, și anume:

partea cea mai însemnată a profitului curat se distribuie între acționari ca dividendă, pentru care scop se creditează *Contul Dividendei pe anul . . . .*, iar de câte ori se plătesc cuponi de dividendă, se debitează C-o Dividendei anului respectiv;

o parte din profit, adică un procent fixat în statute se dă pentru formarea sau augmentarea fondului de rezervă, creditându-se *Contul Fondului de rezervă*;

anumite procente se împart ca tantieme direcțiunii, comitetului de supraveghiere și personalului, creditând *Contul Tantiemelor*, iar la plata tantiemelor se debitează acest cont.

Restul se transportează pe anul viitor sau se împarte pentru alte scopuri, după cum dispun în privința aceasta statutele.

Pentru toate sumele ridicate din profitul anual și transpuse la conturile amintite se debitează *Contul Profite și Perderi*.

Unii teoretici sunt de părere, că distribuirea profitului trebuie făcută înainte de încheierea generală și numai suma destinată pentru fondul de rezervă se formeze profitul curat, pentru că de fapt numai cu aceea crește averea societății.

Dacă însă bilanțul de încheiere prezintă o pierdere, aceasta se acopere din fondul de rezervă; iar ceea ce nu s'ar pute acoperi, se trece pe anul viitor, ca să se amortiseze din venitul anului ce urmează; însă nici decum nu se poate debita C-o Capital de acțiuni pentru o eventuală pierdere.

În fine contabilitatea asociațiilor nu oferă deosebiri mai însemnate față de a societăților pe acțiuni.

Cătră cetitori.

Cu 1 Ianuarie 1902 (st. n.) am deschis un abonament nou la „*Revista Economică*”, și am redus totodată prețul de prenumerațiune la suma

de K 16— pe an,

(pentru străinătate 20 franci).

Abonamentele se vor adresa la Direcțiunea „*Revistei Economice*” în Sibiu (Nagy-Szeben).

Tabla de materii (sumarul) pentru anul III (1901) se trimite tuturor abonaților împreună cu Nr. present.

Administrația.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Ianuarie 1902.

⊙ Plethora de bani ce a predominat piețele în decursul anului expirat, se crede că încă în primu cuartal al anului curent se va mai reduce în urma unei cereri mai mari de numerar. În Europa se vor face mari împrumuturi de stat, cari probabil vor fi predate piețelor încă în decursul acestui cuartal, și astfel disponibilitățile în mare parte vor fi absorbite în decursul acestui period. În prima jumătate din Ianuarie poate că dobânda va fi încă mai redusă, fiind-că valoarea cupoanelor încassate va inunda piețele, căutând plasare, prin ce situațiunea tirgului de efecte va deveni tot mai forte. La tot casul însă anul expirat a încheiat mai favorabil decât anii precedenți.

La finea anului 1900 s'a fost redus rezerva Băncii din London până sub 17 milioane, iar directoriul băncii a așteptat numai începutul anului 1901 spre a urca etalonul la 5 procente. Rata oficială a băncii din London ar fi astăzi și mai redusă, dacă n'ar trebui s'o mențină la nivelul acesta ca un mijloc de atracțiune pentru capitalurile franceze față de valorile englezesci. Aceasta părere se confirmă prin împrejurarea, ca imediat după ce s'a trecut peste subscripțiunea împrumutului chinezesc, au început să se urce devisele asupra London, astfel că astăzi notează deja 25.19; — un semn totdeodată, că în Paris banii iarăși s'au ieftinit, fiindcă cea mai mare parte a capitalurilor rezervate pe seama acestui împrumut, iarăși a ajuns în circulațiune. Subscrierile au întrecut mărimea emisiunii de douăzeci și patru de ori, fără ca publicul privat să fi participat din cauza cursului de emisiune prea urcat.

În Germania situațiunea tirgului monetar a devenit mai facilă, fiindcă scontul privat s'a redus dela $3\frac{1}{4}$ la $3\frac{1}{8}$. Devisele cu termen scurt asupra London notează de câteva zile 20.36—38, — un curs de tot slab. În Monarchia noastră banii încă sunt ieftini și abundanți, iar rezerva Băncii de emisiune s'a mai întărit.

Escomptul de cambii în 1900. La finea anului 1900 portfoliul de cambii din întreaga țară a reprezentat suma de K 1242·43 mil., arătând față de anul 1899 o reducere de K 42 mil. In cursul anului s'au escomptat cambii de bancă în valoare de K 5.558·48 mil., și s'au descris ca pretensiuni neincassabile cambii în valoare de K 2·93 mil. La reuniunile de credit escomptul s'a urcat la K 72·44 mil.; și s'au descris ca neincassabile cambii în valoare de K 110,000—.

In cursul anului s'au reescomptat cambii în valoare de K 1920·08 mil.; din cambiile reescomptate și aflătoare în portfoliu cu finea anului au fost asigurate prin ipotecă cambii în valoare de K 271·24 mil.

După categoria institutelor de credit reescomptul a fost mai mare la caselle de păstrare, a căror portfoliu de cambii se urcă la finea anului la suma de K 681·53 mil., pe când la institutele de credit fonciar, în privința aceasta de mai puțină însemnătate, portfoliul de cambii a reprezentat numai K 13·48 mil. Dintre alți rami de operațiune activi ai institutelor de credit, avansurile date pe hârtii de valoare și alte amaneturi s'au urcat la K 138·72 mil., iar creditele de cont curent acordate pe lângă acoperire la suma de K 418·48 mil.

In măsură mai mare au cultivat acești doi rami de operațiune băncile. Pe obligațiuni cu caventi s'au acordat în total K 197·01 mil, din care sumă K 122·44 mil., din partea asociațiunilor, ceea ce corespunde la 40·6% ale tuturor activelor lor. Efectele (hârtiile de valoare) totalității institutelor de credit s'au urcat la K 349·24 mil., din care partea preponderantă în suma de K 191·47 mil. s'a aflat în posesiunea casselor de păstrare.

Finanțele României. Ministerul de finanțe al României a publicat conturile privitoare la situațiunea Tesaurului public pe ziua de 31 Octobree 1901. Această situațiune denotă o îmbunătățire în starea economică generală a țerei. Dela 1 Aprilie până la 31 Octobree, încassările s'au urcat la suma de 126.145,091 lei 42, fiind cu 17.350,868 lei 75 superioare aceloră din epoca corespunzătoare a exercițiului precedent. Față cu evaluările budgetare pentru întregul an, încassările din primele șapte luni ale exercițiului în curs, represintă 57%, așa în cât dacă până la închiderea exercițiului mersul încassărilor va urma aceiași proporție, va resulta nu numai un echilibru real, dar probabil și un excedent de încasări.

Plățile efectuate dela 1 Aprilie până la 31 Octobree s'au urcat la 112.086,999 lei 41 bani.

Este de observat că aceste plăți sunt cu 2.960,295 lei inferioare aceloră din epoca corespunzătoare, de și serviciul datoriei publice a reclamat o sumă cu 2.168,361 lei superioară aceleia din anul trecut. Afară de aceasta, că nici o plată exigibilă nu a fost amânată și din contra, Tesaurul a făcut plăți de peste 7 milioane cu anticipațiune. Excedentul de încasări la 31 Octobree 1901 a fost de 15.556,255 36.

STATISTICĂ.

Anul economic 1901 în cifre. Despre situațiunea economică a Ungariei în anul expirat ni-se dau următoarele date statistice:

Recolta anului 1901 în Ungaria se presintă astfel:	
grâu	34.798,900 măși metriche
secară	11.556,600 " "
orz	10.583,700 " "
ovės	9.842,800 " "

Cu privire la comerțiu (in comparație cu anul premergător) importul a fost de 33.267,857 m. metr. (+ 23.907,672), iar exportul de 58.861,901 m. metr. (— 4.022,107).

Ce privesce industria au existat în țară 2385 fabrici cu motori de 262,070 hp și valoarea producțelor industriale au atins cifra de 1366·9 mil. coroane.

Fondări noue s'au făcut în decursul anului 1901:

9 casse de păstrare cu capital de K	770,000—
7 bănci	665,000—
24 întreprinderi industr. " " " "	12.139,000—
2 căi ferate vicinale " " " "	5.118,000—
urcări de capital	18.240,000—
reducțiuni de capital	4.100,000—

Au mai fost fondate:

226 asociațiuni de credit și
161 " " consum și valorisare.

Etalonul băncilor de emisiune a fost

în luna:	London:	Paris:	Berlin:	Bpesta:
Ianuarie	4—5	3	5	4 ¹ / ₂
Februarie	5—4 ¹ / ₂ —4	3	5—4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂
Mai	4	3	4	4
Iunie	4—3 ¹ / ₂ —3	3	4—3 ¹ / ₂	4
Octobree	3—4	3	4	4
Decembre	4	3	4	4

Imprumaturile acordate de banca austro-ungară (escompt și lombard) in comparație cu anul premergător presintă următoarele sume in mil. Cor.:

	Ian.	Apr.	Iulie	Oct.	Nov.	Dec.
1901	185·6	122·6	159·0	166·2	148·2	135·0
1900	206·2	136·6	159·8	179·7	168·9	185·6

Diferința de curs din 31 Decembre la efectele ungare in comparație cu anii premergători a fost:

	1899	1900	1901
Imprum. de cale fer.	120—	119·50	121·25
Imprum. de 4% în aur	120—	117·50	118·50
Renta de cor. de 4%	94·75	92·25	94·20
Losuri cu premii	160—	166·50	176·50
Rurale	94·50	92·25	93·50
Regale	99·50	98·50	100·25

LITERATURA.

„Anuarul Băncilor“ a apărut și pentru anul 1902 (III), și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul complet al institutelor financiare și comerciale românesce din țeară, precum și actele conferințelor (I și II) Directorilor de bancă. Prețul anuarului, legat în pânză, este și de astădată K 3—. Comande se vor adresa la administrația „Revistei Economice“ în Sibiu (Nagyszeben).

Gorespondent

se caută pentru, un birou comercial din Viena.

Vor fi considerați numai oferenti, cari au terminat cu succes o școală sau academie comercială și posed pe deplin limba română și germană.

Oferte se vor adresa la

Redacțiunea „Revistei Economice“
în Sibiu.

